

Ročník 1995

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 43

Rozeslána dne 15. srpna 1995

Cena Kč 11,50

O B S A H:

164. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24. května 1995 ve věci návrhu na zrušení čl. I bodu 122 a čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
165. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. června 1995 ve věci návrhu na zrušení nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb
166. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. června 1995 ve věci návrhu na zrušení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 183/1993 Sb.
167. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Správního ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky ke Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů ze dne 29. října 1992, vyhlášené pod č. 227/1993 Sb.

Opatření ústředních orgánů

Oznámení Ministerstva financí o vydání opatření, kterým se stanoví postup přechodu z jednoduchého na podvojný účetnictví příspěvkových organizací

164

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky
Jménem České republiky

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 24. května 1995 v plénu o návrhu skupiny 66 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na zrušení čl. I bodu 122 a čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony,

takto:

Návrh, aby bylo ke dni 1. 6. 1994 zrušeno ustanovení čl. I bodu 122 zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, kterým byla z § 195 odst. 1 věty druhé zákoníku práce vypuštěna slova „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“, se zamítá.

Dnem 1. 10. 1995 se zrušuje ustanovení čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; ve zbývajících částech, pokud bylo navrhováno zpětné zrušení tohoto ustanovení ke dni 1. 6. 1994, se návrh zamítá.

Odůvodnění

I.

Dne 20. 12. 1994 byl Ústavnímu soudu doručen návrh skupiny 66 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 8. 12. 1994, v němž podepsaní poslanci, s odvoláním na ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 70 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, navrhuje, aby Ústavní soud nálezem zrušil ke dni 1. června 1994 ustanovení čl. I bodu 122 zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, kterým byla v § 195 odst. 1 věty druhé zákoníku práce vypuštěna slova „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“, jakož i ustanovení čl. VI odst. 6 téhož zákona, protože jsou tato ustanovení, podle názoru navrhovatelů, v rozporu s ustanovením čl. 1 Ústavy, s ustanoveními čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 29 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), s úmluvami Mezinárodní organizace práce (dále jen „MOP“) č. 12, 17 a 42 o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání a s ustanovením čl. 19 odst. 8 Ústavy MOP.

Z těsnopisecké zprávy o 17. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, konané ve dnech 22. až 24. března 1994, vyplývá, že zákon č. 74/1994 Sb. byl na této schůzi přijat potřebnou většinou poslanců ve smyslu čl. 39 odst. 1 a 2 Ústavy. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 6. 1994 (s výjimkou čl. I bodu 90, který nabyl účinnosti dnem 1. 9. 1994, a čl. VII bodu 7, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1995) a byl publikován v částce 23/1994 Sb. rozeslané dne 29. 4. 1994. Je tedy splněna podmínka přípustnosti návrhu ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb.

II.

Podle ustanovení § 42 odst. 3 a § 69 zákona č. 182/1993 Sb. zaslal Ústavní soud návrh na zahájení řízení Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, v jejímž písemném vyjádření k obsahu návrhu, podepsaném PhDr. Milanem Uhdem, se v podstatě uvádí, že při projednávání návrhu novely zákoníku práce v Poslanecké sněmovně, která byla později publikována ve Sbírce zákonů pod č. 74/1994, podal poslanec J. Němčík návrh na odstranění nesrovnalosti vyplývající z navržené úpravy. V uvedeném návrhu novely bylo doporučeno zrušit limity omezující dosud vyšší poskytované náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, která zaměstnanci vznikla z důvodu pracovního úrazu nebo nemocí z povolání, s odůvodněním, že zaměstnanci má být hrazena skutečná škoda. Tento návrh však současně neumožňoval odstranit určité zvýhodnění některých poškozených zaměstnanců, spočívající v tom, že při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku podle § 195 zákoníku práce se nepřihlíželo k valorizaci invalidních důchodů. K odstranění této nesrovnalosti proto doporučil v § 195 odst. 1 věty druhé zákoníku práce vypustit slova „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“. V rozpravě proti tomuto návrhu nevystoupil nikdo a při hlasování byl tento pozměňující návrh přijat poměrem hlasů 102 pro, 34 proti a 39 poslanců se hlasování zdrželo. Podle tohoto vyjádření je též třeba brát v úvahu, že jsou postupně valorizovány nejen invalidní důchody přiznané z důvodu pracovního úrazu nebo nemocí z povolání, ale též průměrné výdělků před vznikem škody, z nichž se náhrada za ztrátu na výdělku zjišťuje.

Ve vyjádření se dále konstatuje, že zákon č. 74/1994 Sb. byl přijat potřebnou většinou poslanců a zákonodárny sbor tedy jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou a naším právním řádem.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve vyjádření k návrhu na zrušení napadených ustanovení, které si Ústavní soud vyžádal, zdůrazňuje, že nová úprava důsledně naplňuje princip náhrady skutečné škody, která zaměstnanci vznikla v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Poškozený tedy dostává na náhradu za ztrátu na výdělků spolu s výdělkem a případným invalidním důchodem tolik, kolik činil jeho průměrný výdělek před vznikem škody. Nová úprava tak zajišťuje rovné postavení všech poškozených, kteří pobírají náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, bez ohledu na to, zda z titulu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání pobírají invalidní, resp. částečný invalidní důchod či nikoliv. Poživatelé invalidního důchodu byli podle dřívější úpravy zvýhodněni, neboť ve skutečnosti pobírali o částku zvýšení invalidního důchodu více, než činil jejich průměrný výdělek před vznikem škody, přičemž toto zvýšení bylo i mezi poživateli invalidního důchodu rozdílné podle toho, kdy byl invalidní důchod poškozenému přiznán - čím dříve byl invalidní důchod přiznán, tím vyšší bylo jeho zvýšení.

Pokud jde o zvyšování náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, poukazuje se ve vyjádření na to, že zvyšování není vázáno na povinnost zvyšovat tyto náhrady v poměru 1:1 k růstu průměrné mzdy v národním hospodářství. Valorizace průměrného výdělků rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků se přitom provádějí a reagují na růst průměrné mzdy v národním hospodářství. Změny ustanovení § 195 zákoníku práce, provedené zákonem č. 74/1994 Sb., nezvýhodňují zaměstnavatele ani zaměstnance, neboť poškozeným zaměstnancům je hrazena skutečná škoda. Zákonem č. 74/1994 Sb. byly totiž zároveň zrušeny limity omezující výši náhrady škody (uvedené v § 195 odst. 2 zákoníku práce, platném před 1. červnem 1994) a zaměstnavatelé jsou naopak zatěžováni valorizací náhrad za ztrátu na výdělků. Zaměstnavatel není povinen poskytovat náhradu pouze v případě, že zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, z tohoto důvodu žádná ztráta na výdělků nevznikla. Přitom je třeba podle názoru ministerstva mít na zřeteli také to, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je jen jedním z druhů náhrad příslušejících poškozeným zaměstnancům a účelem této náhrady je nahradit zaměstnanci ztrátu na výdělků, která mu po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity z důvodů pracovního úrazu nebo nemoci z povolání vznikla.

Český statistický úřad poskytl na vyžádání Ústavnímu soudu tabulku zřehledňující vývoj průměrné měsíční mzdy pracovníků národního hospodářství podle základních odvětví za období let 1980 až 1993, ze které plyne, že v uvedeném období v jednotlivých letech byla průměrná měsíční mzda představována těmito částkami (v Kčs, resp. v Kč): 2656, 2699, 2765, 2822, 2875, 2920, 2964, 3026, 3095, 3170, 3286, 3792, 4644 a 5817. Odhadem uvedeného úřadu byla stanovena průměrná měsíční mzda za rok 1994 v částce 6896 Kč. Tyto údaje byly užity ke srovnání s vývojem valorizace průměrného výdělků rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti.

III.

Pracovněprávní odpovědnost za škodu je v našem právním řádu založena na principu náhrady skutečné škody, tedy celé vzniklé skutečné škody. Na tomto principu je postavena rovněž odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání. Z uvedeného principu náhrady skutečné škody je třeba vycházet i při interpretaci a posouzení novelizovaného ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce, pokud jde o jeho namítanou neústavnost. Zákoník práce č. 65/1965 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1966, stanovil, že pracovníku, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je organizace povinna, v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout vedle dalších náhrad (bolestné, ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady spojené s léčením a věcná škoda) i náhradu za ztrátu na výdělků (§ 193 zákoníku práce). V § 195 zákoníku práce pak zákonodárce dále specifikoval, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání plné nebo částečné invalidity se poskytne pracovníku v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu, poskytnutého z téhož důvodu, se rovnala jeho průměrnému výdělků před pracovním úrazem nebo před zjištěním nemoci z povolání, resp. podle novelizovaného znění dle novely č. 153/1969 Sb., dosud platného, před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Přitom se nemělo přihlížet ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ani k jeho snížení podle předpisů o sociálním zabezpečení. Výše náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti přitom byla limitována a nesměla, spolu s výdělkem a případným invalidním důchodem, přesáhnout částku 2500 Kčs měsíčně. U pracovníků s průměrným výdělkem vyšším než 2500 Kčs se tato částka zvyšovala o 50 % rozdílu mezi tímto výdělkem a částkou 2500 Kčs. Ustanovením § 202 odst. 2 zákoníku práce pak byla vláda ČSSR zmocněna, v dohodě s Ústřední radou odborů, vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, upravit podmínky, výši a způsob této náhrady.

Vzhledem k nominálnímu růstu mezd začala výše náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti zaostávat za mzdovým vývojem, neboť vláda ČSSR průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti valorizovala poprvé až v roce 1976 svým nařízením č. 138/1976 Sb., o úpravě některých náhrad za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Zejména po přijetí zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, který provedl zvýšení dříve přiznaných důchodů, začaly pak obecné soudy projednávat žaloby zaměstnanců - poživatelů plného (částečného) invalidního důchodu poskytovaného z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání - u nichž v důsledku zvýšení invalidního důchodu zaměstnavatel o toto zvýšení důchodu snížil výši náhrady za ztrátu na výděлку. Rozdílnou judikaturu soudů v těchto žalobách sjednotil Nejvyšší soud ČSR stanoviskem svého občanskoprávního kolegia ze dne 13. 12. 1977 Cpj 167/77 (viz Bulletin NS 2/1978, Rc 37/77), kde vyslovil, že při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce nelze přihlížet k té částce, o kterou byl invalidní nebo částečně invalidní důchod zvýšen podle zákona č. 121/1975 Sb. Toto zvýšení, dle uvedeného stanoviska, nelze považovat ani za podstatnou změnu poměrů na straně poškozeného ve smyslu § 202 odst. 1 zákoníku práce. Své stanovisko odůvodnil Nejvyšší soud ČSR politickou směrnicí k pětiletému plánu rozvoje národního hospodářství na léta 1971-1975 stanovící úkol v oblasti sociální politiky - zvyšovat přiměřeně s růstem národního důchodu i životní úroveň osob, které se nemohou zúčastnit pracovního procesu. Dále odkázal na preambuli a § 1 odst. 6 zákona č. 121/1975 Sb. zdůrazňující sociální program upevňování sociálních jistot občanů, jehož projevem je i růst životní úrovně pracujících zvýšením vyplácených (dříve přiznaných) důchodů. Při vycházení z účelu a smyslu těchto ustanovení proto nebylo možno, dle Nejvyššího soudu ČSR, přihlížet k té částce, o kterou byl invalidní či částečně invalidní důchod zvýšen, poněvadž pracovníci poškození pracovním úrazem nebo nemocí z povolání by se na těchto výhodách nepodíleli, naopak by byly zvýhodněny organizace odpovídající za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

Tento názor pak legislativně vyjádřilo i nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb., a to v § 2 odst. 2, kde výslovně stanovilo, že ke zvýšení invalidního, popřípadě částečného invalidního důchodu podle předpisů o sociálním zabezpečení se při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку nepřihlíží. Tato právní úprava pak byla promítnuta zákonem č. 188/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce, i do znění § 195 zákoníku práce. Jejím cílem bylo, při nedostatečné úrovni valorizace průměrného výděлку rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку, udržet úroveň náhrady mzdy v určité relaci k nominálnímu růstu průměrné mzdy v národním hospodářství. Uvedené legislativní řešení však znevýhodnilo ty poškozené, kterým v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nebyl přiznán invalidní nebo částečně invalidní důchod. Nešlo tedy o systémové opatření, ale pouze o zástupné řešení nedostatečné valorizace výděлку rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку. Jednoznačnost legislativního zakotvení soudní judikatury do textu zákona současně omezila volnou úvahu soudce, pokud jde o stanovení výše náhrady vzniklé škody, tj. náhrady, která vychází z principu náhrady skutečné škody a jejího důsledného respektování.

Novelizace zákoníku práce z roku 1994, provedená zákonem č. 74/1994 Sb., vypustila z ustanovení § 195 odst. 1 slova „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“ (tj. k uvedenému zvýšení se tedy při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку nyní nepřihlíží) a vrátila se tak k právnímu stavu před 1. 1. 1989. Současně však byla uvedeným zákonem, jak bude dále uvedeno, zrušena limitace omezující do té doby výši náhrady, která spolu s výdělkem a invalidním důchodem nesměla přesáhnout stanovenou částku. Novelizovaná úprava tak tedy vychází u všech poškozených, i těch, kteří nepobírají invalidní, resp. částečně invalidní důchod, nebo s velkým příjmem, z principu náhrady skutečné škody ztráty na výděлку, čemuž napomáhá i v současnosti uplatňovaný způsob valorizace průměrného výděлку rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку. Návrh poslanců označuje novelizaci § 195 odst. 1 zákoníku práce za bezprecedentní státní intervenci ve prospěch zaměstnavatelů. Tomuto tvrzení však s ohledem na shora uvedené důvody nelze přisvědčit a stejně tak nelze přisvědčit navrhovatelům ani v tom, že nevyplacením rent nebo jejich části po 1. červnu 1994 byli zaměstnavatelé, resp. jiné odpovědné subjekty bezdůvodně obohaceni ve smyslu § 451 a násl. občanského zákoníku. Na tomto místě je třeba také upozornit na to, že jde o širší problém vyplývající z toho, že již od roku 1956 (zákony č. 54/1956 Sb. a č. 55/1956 Sb.) až do současnosti je v našem právním řádu odškodňování pracovních úrazů konstruováno tak, že náklady na odškodnění jsou z velké části kryty z prostředků sociálního a zdravotního pojištění (dříve sociálního zabezpečení) a jen zbývající část je ve formě náhrady škody hrazena zaměstnavatelem. Při současné změně celého systému sociálního a zdravotního pojištění, na němž se úhradou pojistného podílejí i zaměstnanci, by odškodňovací povinnost měl nést ve zvětšující se míře zaměstnavatel a na něm by tedy měla rozhodující měrou tato odškodňovací povinnost spočívat. Jde tedy o širší otázku vyžadující legislativní řešení celé této oblasti, kterou však nelze řešit, resp. nahrazovat dílčím způsobem.

Novelizované znění zákoníku práce, účinné od 1. 6. 1994, vypustilo z § 195 také celý odstavec 2, čímž rovněž položilo důraz na princip náhrady skutečné škody. Znění tohoto odstavce bylo oproti původnímu textu

zákoníku práce z roku 1965 již dříve novelizováno zákonem č. 188/1988 Sb., jímž bylo limitování výše náhrady za ztrátu na výdělků zmírněno tak, že k uplatnění limitu docházelo až po uplynutí doby 12 měsíců poskytování této náhrady, přičemž u pracovníků, jejichž výdělek před vznikem škody byl vyšší než 3000 Kčs, se částka přesahující tento limit započítávala jen ze 75 %. Pracovníkům poškozeným pracovním úrazem nebo nemocí z povolání tedy nebyla v důsledku této limitace, v případech výdělků vyššího než uvedený limit, hrazena skutečná škoda, ale škoda nižší. Novelizací zákoníku práce z roku 1994 byla tedy vypuštěním odstavce 2 z § 195 limitace náhrad v plném rozsahu zrušena.

K celkovému posouzení úrovně náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání je účelné porovnat, do jaké míry výše prováděné valorizace průměrného výdělků rozhodného pro výpočet těchto náhrad (dle § 202 odst. 2 zákoníku práce) odpovídá vývoji mezd v národním hospodářství za srovnatelné období tak, jak byl zjištěn ze zprávy Českého statistického úřadu, tedy zda a v jaké míře novelizované znění zákoníku práce materiálně respektuje při poskytování těchto náhrad princip náhrady skutečné škody. Valorizace průměrného výdělků rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků byly stanoveny těmito právními předpisy:

- nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb.,
- nařízení vlády ČSSR č. 60/1982 Sb.,
- zákon č. 297/1991 Sb.,
- nařízení vlády č. 191/1993 Sb.,
- nařízení vlády č. 263/1994 Sb.

Nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb. a č. 60/1982 Sb. a zákon č. 297/1991 Sb. valorizovaly postupně výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků o 2 % za každý kalendářní rok po vzniku nároku do roku 1989 včetně. Podle zákona č. 297/1991 Sb. pak činila valorizace za kalendářní rok 1990 5 % a za I. pololetí 1991 rovněž 5 %. Nařízení vlády č. 191/1993 Sb. valorizovalo výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za II. pololetí 1991 o 18,5 %, za I. pololetí 1992 o 5 %, za II. pololetí 1992 o 20 % a za I. pololetí 1993 o 10 %. Poslední valorizace provedená nařízením vlády č. 263/1994 Sb. zvýšila výrazně výdělek rozhodný pro výpočet náhrady o 30 %, ale s limitací zvýšení rozhodného výdělků maximálně na částku do 13 000 Kč hrubého. (Toto poslední vládní nařízení bylo vydáno dne 7. 12. 1994 a v návrhu na zahájení řízení, který je datován dnem 8. 12. 1994, není citováno.)

Ze srovnání vývoje průměrné měsíční mzdy pracovníků v národním hospodářství se zvyšováním náhrady za ztrátu na výdělků, prováděné postupně citovanými vládními nařízeními, lze dovodit, že valorizace průměrného výdělků rozhodného pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků odrážejí vývoj průměrného výdělků v národním hospodářství.

Zrušením limitování vyplácených náhrad (§ 195 odst. 2 zákoníku práce) a vypuštěním povinnosti stanovíc, že ke zvýšení přiznaných invalidních, resp. částečných invalidních důchodů se při stanovení výše náhrady nepřihlíží (§ 195 odst. 1 věta druhá zákoníku práce), je v novelizovaném znění zákoníku práce posílen princip náhrady skutečné škody.

IV.

Ústavní soud rozhoduje podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy. Mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy se rozumí pouze ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, kterými je Česká republika vázána. Tyto mezinárodní smlouvy jsou pak bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem, tedy při rozporu mezi smlouvou a zákonem platí smlouva.

V návrhu skupiny poslanců je uvedeno několik mezinárodních smluv:

- s nimiž je text ustanovení čl. I bodu 122 zákona č. 74/1994 Sb. navržený k vypuštění podle názoru navrhovatelů v rozporu (úmluvy MOP č. 12, 17 a 42 o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání a Ústava MOP),
- nebo užitých jako interpretační nástroj (Deklarace o pokroku a rozvoji v sociální oblasti a Ústava MOP).

Z hlediska posuzování dané problematiky má význam Úmluva MOP č. 17 o odškodňování pracovních úrazů (sdělení č. 437/1990 Sb.). Úmluva MOP č. 42 (sdělení č. 438/1990 Sb.) totiž v podstatě stanoví závazek účastnického státu poskytnout osobám stíženým některou z nemocí z povolání odškodnění nikoliv nižší, než je v daném státě odškodnění pracovních úrazů (čl. 1 citované úmluvy), a Úmluva MOP č. 12 (sdělení č. 437/1990 Sb.) v podstatě pouze zajišťuje rozšíření výhod při odškodňování úrazů v průmyslu také na zemědělství. Z obsahu

Úmluvy MOP č. 17 je pak patrné, že právo na odškodnění (a lékařskou pomoc) může být uspokojováno alternativně buď zaměstnavatelem, nebo úrazovou, nemocenskou či invalidní pojišťovnou (čl. 6, 9, 10, 11 citované úmluvy), tato úmluva však otázku rozsahu odškodnění, jmenovitě výši renty poskytované při trvalé pracovní neschopnosti poškozeného zaměstnance k výdělečné činnosti neřeší a nestanoví ani žádné směnice či zásady pro určení tohoto rozsahu. Za uvedeného stavu, kdy ani jedna z úmluv MOP, o kterých se návrh na zahájení řízení zmiňuje, nestanoví rozsah odškodnění, ani zásady pro jeho určení, přitom připouští odškodňování i jiným subjektem, než je zaměstnavatel, nelze dovodit obsahový rozpor návrhem skupiny poslanců napadeného ustanovení zákona č. 74/1994 Sb. s uvedenými úmluvami, nehledě pak k tomu, že tyto úmluvy podle interní klasifikace MOP nejsou zařazeny mezi úmluvy o základních lidských právech a svobodách a nelze je proto považovat za mezinárodní smlouvy ve smyslu čl. 10 Ústavy. (V tomto směru Ústavní soud odkazuje na stanovisko, které zaujal ve věcech vedených pod sp. zn. Pl. ÚS 36/93 a Pl. ÚS 13/94.) Podle názoru Ústavního soudu nelze dovodit ani rozpor uvedeného ustanovení s Ústavou MOP. Smysl čl. 19 odst. 8 Ústavy MOP, na který se návrh poslanců odvolává, je v návrhu významově posunut. Text tohoto článku stanoví, že: „v žádném případě nebude žádáno na žádném členu, aby v důsledku přijetí, doporučení nebo úmluvy MOP zmenšil ochranu už poskytovanou vlastním zákonodárstvím.“ Jde tedy v podstatě o mezinárodně uznávanou zásadu, že ratifikací mezinárodních smluv nejsou dotčena výhodnější práva, ochrana a podmínky, poskytované a zaručené vnitrostátním zákonodárstvím.

Návrh poslanců dále namítá rozpor novelizovaného ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce s čl. 1 Ústavy a ustanoveními čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 29 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod:

- čl. 1 Ústavy stanoví, že Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát, založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Návrh poslanců v této souvislosti namítá, že novelizované znění § 195 odst. 1 zákoníku práce odporuje definičním znakům právního státu, a to principům právní jistoty, zachování nabytých práv a ochrany důvěry občanů v právo. Princip právní jistoty jako stěžejní znak a předpoklad právního státu v sobě subsumuje především efektivní ochranu práv všech právních subjektů a předvídatelnost postupu státu a jeho orgánů vůči právním subjektům, zejména pokud jde o uplatnění sankce v případě, že právní subjekt porušil právní předpis. Princip právní jistoty nebyl touto novelizací zákoníku práce dotčen, neboť nová úprava vychází ze zdůraznění náhrady skutečné škody spočívající ve ztrátě na výdělku – kterážto náhrada právě a pouze představuje nabyté právo – a poskytuje tak efektivně ochranu práv poškozeného subjektu. Zásada ochrany nabytých práv, jinými slovy nepřipustnosti odnětí nabytých práv, úzce navazující na právní jistotu a odvozovaná od zákazu retroaktivity zákonů, je důsledně respektována tím, že nabyté právo na náhradu za ztrátu na výdělku je provedenou novelou zachováno a podpořeno principem náhrady skutečné škody zohledněním změněných poměrů. Nelze zde mluvit ani o rozporu s principem zákazu retroaktivity. Za nepřipustnou retroaktivitu by bylo možno považovat pouze případy tzv. pravé zpětné působnosti, kdy nová právní úprava mění sám vznik určitého právního vztahu nebo následky právního vztahu, které nastaly před dnem její účinnosti. Nelze však vyloučit novou úpravu právních následků určitého právního vztahu dříve vzniklého působící ex nunc, jak tomu je v případě posuzovaného ustanovení. Rovněž princip právní jistoty, který v sobě zahrnuje ochranu nabytých práv, zakotvený v čl. 1 Ústavy, nebyl novelizací ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce dotčen.
- čl. 1 Listiny stanoví, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Návrh poslanců v této souvislosti tvrdí, že novelizace § 195 zákoníku práce narušuje normativně vytvořenou rovnost zaměstnanců a zaměstnavatelů v oblasti jejich vzájemné odpovědnosti za bezpečnost a ochranu života a zdraví zaměstnanců při práci. Rovnost v právech formulovaná v čl. 1 Listiny je v podstatě obsahem celé Listiny a promítá se do řady jejích ustanovení. Přitom je třeba rozlišit obecná ustanovení o rovnosti a speciální ustanovení, která rovnost garantují v určitých oblastech nebo v určitých situacích. Návrh namítá narušení rovnosti v právech v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, tedy jako speciální úpravu, neuvádí však, o která ustanovení Listiny, resp. jiného ústavního zákona či nižšího právního předpisu toto tvrzení opírá. Platný právní řád nevychází z obecné rovnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů, lze pouze dovodit některé zvláštní případy rovnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů, např. rovnost při uzavírání pracovní smlouvy. Úprava pracovněprávních vztahů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci není postavena na rovnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů jak z hlediska prevence a odpovědnosti, tak odškodnění pracovních úrazů a nemocí z povolání, a proto zde nelze namítat rozpor novelizace zákoníku práce s čl. 1 Listiny. Současně je třeba v této souvislosti konstatovat, že novelizovaná úprava poskytovaných náhrad odstranila nerovnosti, ke kterým neodůvodněně docházelo mezi poškozenými. Poškození pobírající z titulu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání invalidní důchod byli při předchozí právní úpravě zvýhodněni, neboť pobírali oproti ostatním poškozeným náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti povýšené navíc o zvýšení invalidních důchodů.
- čl. 3 odst. 1 Listiny zaručuje základní práva a svobody všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry

a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Zaručuje a konkretizuje tak rovnost v právech stanovenou čl. 1 Listiny jako stav neexistence jakýchkoliv právních privilegií. Návrh poslanců ve vztahu k tomuto článku Listiny namítá, že novelizace zákoníku práce je zároveň hrubou diskriminací velké skupiny osob, které byly poškozeny na zdraví při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi. Tato diskriminace má spočívat v arbitrárním sociálněmateriálním znevýhodnění velké skupiny invalidů a v neodůvodněném zvýhodnění zaměstnavatelů na jejich úkor. Čl. 3 Listiny vytváří hmotněprávní garanci základních práv a svobod bez ohledu na postavení (pohlaví, rasu apod.). Toto ustanovení je vlastně komplementární k principu rovnosti a usiluje o vytvoření stavu nediskriminace. Eventuální diskriminaci by zde bylo možno dovodit tehdy, pokud by výkon základních práv a svobod byl nepříznivě ovlivněn v důsledku určitého důvodu, jako je např. pohlaví, jazyk, politické smýšlení, sociální původ nebo jiné postavení, přičemž ostatní, nezatíženi tímto důvodem, by byli ve výkonu svých základních práv a svobod zvýhodněni (privilegováni). Skupinu takto „diskriminovaných“, u nichž by docházelo z důvodu jejich postavení k omezování jejich základních práv a svobod, však nelze definovat na základě ve vztahu k nim porušovaného základního práva nebo svobody, neboť pak nejde o diskriminaci, ale o stav porušování základního práva nebo svobody. Z tohoto důvodu zde meritorně nelze namítat rozpor novelizace zákoníku práce s uvedeným článkem Listiny.

- čl. 29 odst. 1 Listiny stanoví, že ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky. Zaručuje tedy pro uvedené subjekty zvýšenou, resp. zvláštní ochranu k samotnému hmotnému zabezpečení při nezpůsobilosti k práci, a tedy ani k odškodňování pracovních úrazů nebo nemocí z povolání však vztah nemá.
- čl. 30 odst. 1 Listiny stanoví, že občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, přičemž dle odstavce 3 tohoto článku podrobnosti stanoví zákon. K návrhem tvrzenému rozporu mezi čl. 30 Listiny, zaručujícím přiměřené hmotné zabezpečení, a zákonem, který na základě zmocnění tohoto článku Listiny stanoví konkrétní výši hmotného zabezpečení, nemůže z formálních důvodů dojít. Ani z obsahového hlediska by však tvrzenému rozporu novelizovaného znění § 195 zákoníku práce s tímto článkem Listiny nebylo možno přisvědčit právě proto, že novelizace, jak bylo shora uvedeno, respektuje princip náhrady skutečné škody.

Uvedené důvody tedy vedly Ústavní soud k zamítnutí návrhu na zrušení čl. I bodu 122 zákona č. 74/1994 Sb.

Jinak tomu však je, pokud jde o druhé návrhem skupiny poslanců napadené ustanovení - ustanovení čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb. Toto ustanovení, které je zařazeno mezi ustanovení přechodná, stanoví, že úprava náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (§ 195) a náhrady nákladů na výživu pozůstalých (§ 199) se provede i u zaměstnanců a pozůstalých, kterým náhrada příslušela před 1. červnem 1994; to platí i pro náhrady, o nichž bylo před 1. červnem 1994 pravomocně rozhodnuto nebo jejichž výše byla dohodnuta.

Z vládního návrhu zákona č. 74/1994 Sb. je patrné, že pokud jde o novelizaci ustanovení § 195 zákoníku práce, bylo návrhem předpokládáno pouze odstranění limitu omezujícího výši náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.

Ustanovení čl. VI odst. 6, které bylo již ve vládním návrhu mezi přechodná ustanovení zařazeno, mělo tedy na mysli pouze provedení úprav náhrady za ztrátu na výdělku v důsledku novelou vypuštěného dřívějšího § 195 odst. 2 - tedy provedení úprav v důsledku odstranění limitu do účinnosti novely - omezujícího výši náhrady za ztrátu na výdělku. Předpokládalo tedy v podstatě úpravy prováděné ve prospěch poškozených. Jinými slovy, jeho cílem bylo zajistit výpočet náhrady za ztrátu na výdělku bez omezujícího limitu i těm poškozeným, jimž byly náhrady za ztrátu na výdělku vypláceny i před účinností napadené novely. Až potud tedy proti článku VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb. nelze nic namítat. Poté, co oproti vládní předloze napadeného zákona doznalo změny v důsledku přijatého pozměňovacího návrhu i ustanovení § 195 odst. 1 zákoníku práce (vypuštěním slov „ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů“), nebyla formulace čl. VI odst. 6 nijak upravena. Tento článek v platném znění tak tedy dopadá i na případy těch poškozených, u nichž dojde v důsledku nové úpravy výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku - tedy v důsledku zohlednění zvýšení důchodů - ke snížení do účinnosti novely pobírané náhrady za ztrátu na výdělku. Prakticky to bude přicházet v úvahu zejména u těch poškozených, jejichž průměrný výdělek před vznikem škody ani po provedených valorizacích nepřesáhl dříve stanovený limit. V těchto případech tedy může v důsledku čl. VI odst. 6 zákoníku práce, resp. v důsledku v něm stanovené povinnosti provedení úpravy náhrady za ztrátu na výdělku dojít ke snížení částky zaměstnavatelem doposud poškozeným poskytované. Právě ve vztahu k těmto poškozeným dochází tak v důsledku čl. VI odst. 6 citovaného zákona bez toho, že by se tak dělo v obecném zájmu, k odnětí řádně nabytých práv. V této souvislosti je

třeba zdůraznit, že citované přechodné ustanovení výslovně uvádí, že provedení úprav platí i pro náhrady, o nichž bylo před 1. červnem 1994 pravomocně rozhodnuto nebo jejichž výše byla dohodnuta; přitom jedním ze základních kamenů, na nichž je budována právní jistota, je nepochybně respektování pravomocných rozsudků soudů a svobodně a platně uzavřených soukromoprávních smluv. Jen zcela výjimečně může nastat situace, kdy zákon oprávněně zasáhne do soudních rozhodnutí, pokud byla vydána v rozporu s obecně uznávanými právními principy demokratické společnosti. Na této myšlence byla budována konstrukce zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, o takovou situaci však v posuzovaném případě, kdy k vydání soudních rozhodnutí nebo k uzavírání dohod docházelo ve věcech pracovních, týkajících se náhrad za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, nejde. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že ustanovení čl. VI odst. 6 citovaného zákona, pokud dopadá na zmíněné případy, u nichž dojde ke snížení doposud pobírané částky, představující náhradu za ztrátu na výdělků, způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, je v rozporu s principem právní jistoty zahrnujícím v sobě i ochranu důvěry občanů v právo, a proto návrhu na zrušení uvedeného článku vyhověl. Návrhu na zpětné zrušení tohoto ustanovení ke dni 1. 6. 1994 však vyhovět nemohl, když zpětným zrušením tohoto ustanovení by sám uvedený princip porušil.

Vzhledem k tomu, že čl. VI odst. 6 zákona č. 74/1994 Sb. dopadá také, jak shora uvedeno, na případy úpravy náhrady za ztrátu na výdělků (i náhrady nákladů na výživu pozůstalých) ve prospěch poškozených - a v této své části tedy protiústavní není - bylo třeba uvedené ustanovení zrušit s účinností od 1. 10. 1995 a poskytnout tak zákonodárci dostatečný časový prostor pro novou formulaci tohoto ustanovení. Z uvedených důvodů rozhodl Ústavní soud tak, jak je ve výroku tohoto nálezu uvedeno.

Předseda Ústavního soudu České republiky:

JUDr. Kessler v. r.

165

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky

Jménem České republiky

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 13. června 1995 v plénu o návrhu skupiny 30 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na zrušení nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb,

takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění

I.

Dne 4. 11. 1994 obdržel Ústavní soud České republiky návrh skupiny 30 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na zahájení řízení o zrušení nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb. Podle názoru navrhovatelů je uvedené nařízení vlády v rozporu s čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, s článkem 28 odst. 2 písm. a), b) a čl. 41 Úmluvy o právech dítěte a s článkem 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

K návrhu jsou přiloženy tři podpisové listiny. První dvě obsahují podpisy 30 poslanců a jsou nadepsány Skupina poslanců Parlamentu ČR navrhuje zrušení nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb, a koresponduje tak s petitem podaného návrhu. Třetí podpisová listina obsahující podpisy 11 poslanců je nadepsána Skupina poslanců Parlamentu ČR navrhuje zrušení § 17 odst. 2 a část § 18 zákona č. 425/1991 Sb. (přitom jde o vyhlášku č. 425/1991 Sb. Ministerstva práce

a sociálních věcí ČR, o odměňování prací konaných mimo pracovní poměr, která byla zrušena zákonem č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), dále zrušení § 3 odst. 4 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, vše ve znění zákona č. 117/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, doplňuje zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., a zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění zákona č. 122/1993 Sb., a mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Týká se tedy zcela jiných právních předpisů, než které jsou napadeny návrhem. Z uvedeného je zřejmé, že návrh skupiny poslanců směřuje ke zrušení nařízení vlády č. 15/1994 Sb., a tento návrh podala skupina 30 poslanců uvedených na prvních dvou podpisových listinách.

Podle § 64 odst. 2 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, je návrh na zrušení jiného právního předpisu nebo jeho jednotlivých ustanovení podle čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy České republiky oprávněna podat mimo jiné skupina nejméně 25 poslanců nebo skupina nejméně 10 senátorů. Počet 30 poslanců je tedy dostačující k podání relevantního návrhu na zrušení nařízení vlády. V návrhu skupiny poslanců se uvádí, že vláda vydala nařízení č. 15/1994 Sb. po novelizaci původního ustanovení § 4 odst. 1 školského zákona článkem I zákona č. 190/1993 Sb., který však Ústavní soud zrušil nálezem č. 49/1994 Sb. Dále skupina poslanců cituje napadené nařízení vlády a tvrdí, že je v rozporu:

- s ustanovením čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, které všem občanům zaručuje právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách,
- s ustanovením čl. 28 odst. 2 písm. a), b) Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb., podle něhož se Česká republika jako smluvní strana zavázala zavést pro všechny děti bezplatné školní vzdělání a zavádět bezplatné střední všeobecné a odborné vzdělání a v případě potřeby navíc poskytovat finanční podpory,
- s ustanovením čl. 41 Úmluvy o právech dítěte a čl. 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, podle nichž v případě střetu vnitrostátního a mezinárodního práva platí právo, které bylo v den nabytí platnosti mezinárodní smlouvy pro osoby, které podléhají jurisdikci smluvního státu, příznivější.

Z usnesení vlády České republiky č. 671 ze dne 1. 12. 1993 vyplývá, že v bodě I. vláda schvaluje nařízení vlády o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb s úpravami podle stanoviska předsedy Legislativní rady vlády a upřesnění vlády. V bodě II. zmíněného usnesení vláda ukládá ministru školství, mládeže a tělovýchovy vypracovat konečné znění nařízení vlády podle bodu I. tohoto usnesení a předložit je předsedovi vlády k podpisu. Usnesením vlády z 5. 1. 1994 č. 13 byla stanovena účinnost nařízení vlády dnem vyhlášení. Nařízení vlády č. 15/1994 Sb. ze dne 1. 12. 1993 bylo publikováno v částce 5/1994 Sb. rozeslané dne 25. 1. 1994 a bylo podepsáno předsedou vlády a ministrem školství, mládeže a tělovýchovy. Je tedy splněna podmínka přípustnosti návrhu ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. a lze vycházet z toho, že nařízení vlády bylo přijato způsobem uvedeným v § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb.

Vláda přípisem, který Ústavní soud obdržel dne 27. 12. 1994, sdělila, že stanovisko k návrhu skupiny poslanců přijala na svém jednání konaném dne 21. 12. 1994, a uvedla, že její nařízení č. 15/1994 Sb. vychází ze zmocnění daného jí ustanovením § 4 odst. 2 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), podle nějž vláda stanoví rozsah, ve kterém se žákům bezplatně poskytují učebnice, učební texty a základní školní potřeby. Dodala, že bezplatností vzdělání ve smyslu ustanovení čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod rozumí (v souvislosti s uvedeným § 4 školského zákona) nárok žáka na zabezpečení výuky v odpovídajících budovách, mzdy kvalifikovaných pedagogů a dalšího personálu, náklady na provoz a údržbu budov, bezplatné užívání školních pomůcek, tedy těch, které vlastní škola a které využívá pro vlastní výuku (modely, chemikálie, křidy, nástěnné mapy a obrazy apod.). Školní potřeby, které jsou ve využívání a vlastnictví žáka, hradí žák, resp. jeho rodiče, s výjimkou potřeb poskytnutých státem žákovi v prvním ročníku základní školy v rozsahu 200 Kč na žáka. Zmíněné nařízení vlády stanoví, že i učebnice na základní škole jsou půjčovány žákům zdarma, ale nejsou jejich vlastnictvím. Na středních školách si žáci učebnice kupují a stávají se jejich vlastníky. Tento fakt není v rozporu s Listinou základních práv a svobod, neboť vláda pouze realizovala své zmocnění, navíc je poměrně nesnadné, zejména na středních odborných školách, přesně vymezit (bez vázanosti na seznam učebnic) pojem „učebnice“, protože se využívá v mnoha případech i odborná literatura, která nemá charakter didakticky zpracovaného textu, a žáci si ji běžně opatřují do svého vlastnictví. Dále vláda podotýká, že čl. 28 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte neobsahuje písmena a), b) a věcně se nedotýká napadeného nařízení vlády, neboť se v něm státy, které jsou smluvní stranou dohody, zavazují „činit všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve škole byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte...“. Čl. 28 odst. 1 písm. a) Úmluvy o právech dítěte, který byl patrně míněn, není v rozporu s napadeným nařízením vlády č. 15/1994 Sb., protože pojednává o bezplatném a povinném základním vzdělání, stejně tak i ustanovení čl. 28 odst. 1 písm. b)

Úmluvy o právech dítěte, který stanoví, že státy, které jsou smluvní stranou dohody, „podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání, a v případě potřeby, poskytování finanční podpory“. Ani toto ustanovení není v rozporu s napadeným nařízením. Odvolání na čl. 41 Úmluvy o právech dítěte, které je obsaženo v textu návrhu, je dle názoru vlády bezpředmětné, neboť uvádí, že „nic v této úmluvě se nedotýká ustanovení, která ve větší míře napomáhají k uskutečnění práv dítěte a která mohou být obsažena v:

- a) právním řádu státu, který je smluvní stranou, nebo
- b) mezinárodním právem, které je pro takový stát závazné.“

Konečně čl. 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, na jehož údajné porušování poslanci v návrhu poukazují, se dotýká pouze všeobecných lidských práv. Vláda se domnívá, že bezplatné poskytování učebnic a učebních potřeb nemůže být vykládáno jako základní lidské právo.

V projednávané věci si Ústavní soud vyžádal i stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Obdržel je dne 21. 4. 1995 a toto stanovisko je totožné se stanoviskem vlády.

Z Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 6 a 7 z července a srpna 1994 plyne, že seznam schválených a vydaných učebnic pro základní školy (platný ve školním roce 1994/1995), zapůjčených ve smyslu nařízení vlády č. 15/1994 Sb. žákům základních škol zdarma, obsahuje více než 650 titulů.

II.

Z hlediska právních předpisů, o kterých skupina poslanců ve svém návrhu hovoří, je namístě hned úvodem zdůraznit, že zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), v § 4 odst. 1 stanoví, že ve školách, které jsou součástí soustavy základních a středních škol, mají občané právo na bezplatné vzdělání. V soukromých a církevních školách se může právo na vzdělání zajišťovat za úplatu. V § 4 odst. 2 citovaného zákona se uvádí, že v rozsahu stanoveném vládou se žákům bezplatně poskytují učebnice, učební texty a základní školní potřeby.

Návrh skupiny poslanců vychází z toho, že nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb, je v rozporu s čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, s čl. 28 odst. 2 písm. a), b) Úmluvy o právech dítěte, čl. 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Listina základních práv a svobod ve svém čl. 33 odst. 2 stanoví, že občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. Čl. 28 Úmluvy o právech dítěte publikované pod č. 104/1991 Sb., který neobsahuje v odstavci 2 písmena a) a b), stanoví, že „státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve škole byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s touto úmluvou“. Z kontextu podaného návrhu však lze dovodit, že skupina poslanců měla na mysli zřejmě čl. 28 odst. 1 písm. a), b) Úmluvy o právech dítěte, který stanoví, že „státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, uznávají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména:

- a) zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání;
- b) podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání a, v případě potřeby, poskytování finanční podpory;“.

Čl. 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, publikovaný pod č. 120/1976 Sb., stanoví, že „žádné omezení nebo odchylka od kteréhokoli ze základních lidských práv uznávaných nebo existujících v kterékoli zemi na základě zákona, úmluv, předpisů nebo zvyklostí nebude připuštěno pod záminkou, že Pakt taková práva neuznává nebo že je uznává v menším rozsahu“.

V těchto souvislostech nutno znovu uvést, že zákon č. 29/1984 Sb. v § 4 odst. 1 stanoví, že ve školách, které jsou součástí soustavy základních a středních škol, mají občané právo na bezplatné vzdělání. V soukromých a církevních školách se může právo na vzdělání zajišťovat za úplatu. Nález Ústavního soudu č. 49/1994 Sb., na který návrh skupiny poslanců poukazuje, zrušil v § 4 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb. pouze část znějící „nestanoví-li zákon jinak“. Ostatních částí zákona se nedotkl, a to ani ustanovení § 4 odst. 2, které stanoví, že v rozsahu stanoveném vládou se žákům bezplatně poskytují učebnice, učební texty a základní školní potřeby.

Právní normy nižší právní síly musí být v souladu s právními normami vyšší právní síly. Vychází-li se z takto

všeobecně uznávaného principu, znamená to, že nařízení vlády musí být v souladu nejen s ústavními zákony, ale i mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy a „obyčejnými zákony“. Ve všech právních normách vyšší právní síly (ve vztahu k nařízení vlády č. 15/1994 Sb.) se zaručuje právo na bezplatné vzdělání. Zmíněné nařízení vlády č. 15/1994 Sb. právo na bezplatné vzdělání neomezuje a v podstatě se ho ani nedotýká. Bezplatnost vzdělání nepochybně znamená, že stát nese náklady na zřizování škol a školských zařízení, na jejich provoz a údržbu, především však nevyžaduje tzv. školné, tedy poskytování vzdělání na základním a středním stupni za úplatu. Výjimkou mohou být školy soukromé a církevní existující vedle sítě škol „státních“, které v dostatečné míře poskytují právo na vzdělání bezplatně. Stanovení rozsahu bezplatného poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb vládou nelze podřadit pod pojem práva na bezplatné vzdělání. Podle výkladu pojmů právo na bezplatné vzdělání, který podali navrhovatelé, by měl stát zajistit bezplatné poskytování všeho, co se školní docházkou na základní a střední školy bezprostředně souvisí, tedy např. vybavení přezůvkami, aktovkou, penálem, psacími potřebami, cvičebním úbořem atd. Je zřejmé, že bezplatnost vzdělání nemůže spočívat v tom, že stát ponese veškeré náklady, které občanům v souvislosti s realizací práva na vzdělání vzniknou. Stát tedy může požadovat úhradu části nákladů v souvislosti s realizací práva na vzdělání a vláda má k takovému postupu bezpochyby oprávnění. To v žádném případě nezpochybňuje principy bezplatného vzdělání na základních a středních školách.

Čl. 13 odst. 1 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech stanoví, že státy, smluvní strany Paktu, uznávají právo každého na vzdělání, čl. 13 odst. 2 téhož Paktu stanoví, že státy, smluvní strany Paktu, uznávají, že se zřetelem na dosažení plného uskutečnění tohoto práva:

- a) základní vzdělání bude povinné a svobodně přístupné pro všechny,
- b) středoškolské vzdělání bude všeobecně umožněno a zpřístupněno pro všechny všemi vhodnými prostředky a zejména postupným zaváděním bezplatného vzdělání.

Náklady související s realizací práva na vzdělání lze rozdělit mezi stát a občana, resp. jeho zákonné zástupce. Je namístě připomenout, že je i v zájmu občana samotného, aby vzdělání (a tím i vyšší kvalifikace a lepší možnost uplatnění na trhu práce) dosáhl a aby o jeho dosažení sám usiloval. Náklady spojené s realizací práva na vzdělání jsou dlouhodobou investicí do života občana. Stát nese podstatnou část těchto nákladů, není však jeho povinností nést je všechny.

Ústavní soud dospěl k závěru, že nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb, neporušilo ani čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 28 odst. 1 písm. a) a b) a čl. 41 Úmluvy o právech dítěte a čl. 5 odst. 2 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech ani jiné ústavní zákony nebo zákony nebo mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy, a proto návrh skupiny poslanců na zrušení tohoto právního předpisu podle § 70 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, zamítl.

Předseda Ústavního soudu České republiky:

v z. JUDr. **Holeček** v. r.
místopředseda

166

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky

Jménem České republiky

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 14. června 1995 v plénu ve věci návrhu Krajského soudu v Praze na zrušení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 183/1993 Sb.,

takto:

Ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona ČNR č. 39/1993 Sb., se zrušuje dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.

Odůvodnění:

Senát 19 Ca Krajského soudu v Praze v řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutí Okresního úřadu, pozemkového úřadu Příbram a Okresního úřadu, pozemkového úřadu Benešov ve věci spisové značky 19 Ca 201/94 a 19 Ca 110/94 dospěl k závěru, že ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 183/1993 Sb., jehož má být při řešení těchto věcí použito, je v rozporu s ustanovením článku 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. V důsledku existence napadeného ustanovení pozemkové úřady rozhodují o obnově vlastnictví původních vlastníků, aniž by dosavadní vlastníci nebo jejich právní nástupci byli vlastnického práva nabytého zákonným způsobem zbaveni. Zákon č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, neobsahuje zvláštní ustanovení o přechodu vlastnického práva k přiděleným nemovitostem na přidělce, a proto vlastnictví k nemovitostem zde přecházelo na přidělce rozhodnutím příslušného orgánu o přidělu, které nabylo právní moci. Tito přidělci se stali vlastníky přidělených nemovitostí, i když přechod vlastnického práva k přiděleným nemovitostem nebyl zapsán do pozemkové knihy. Rozhodnutím podle napadeného ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 183/1993 Sb., by tedy došlo k obnovení vlastnického práva k přiděleným nemovitostem původním vlastníkům nebo na jejich místě oprávněným osobám, kteréžto obnovení by ve svých důsledcích bylo vyvlastněním nemovitosti dosavadními vlastníky, avšak bez splnění podmínek stanovených v článku 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Z uvedených důvodů senát 19 Ca Krajského soudu v Praze navrhl, aby Ústavní soud ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 183/1993 Sb., zrušil.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky se v dopise ze dne 2. 3. 1995, podepsaném jejím předsedou PhDr. Milanem Uhdem, vyjádřila tak, že smyslem přijaté právní úpravy bylo rozlišení způsobu přechodu vlastnického práva při pozemkových reformách. Poslanecká sněmovna není přesvědčena o správnosti názoru Krajského soudu v Praze, že v uvedeném případě neplatí princip intabulace a že vlastnictví přešlo výrokem úředním, pokud došlo k rozhodnutí o přidělu v době platnosti obecného zákona občanského z roku 1811. Je však možno připustit, že spornou může být otázka, jak posuzovat právní důsledky přidělové listiny vydané za účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., který princip intabulace zrušil. Zákon byl schválen potřebnou většinou poslanců Poslanecké sněmovny dne 1. 6. 1993, byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a byl řádně vyhlášen. Zákonodárny sbor jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou a naším právním řádem, a je na Ústavním soudu, aby v souvislosti s podaným návrhem na zrušení ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 183/1993 Sb., posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

Z těsnopisecké zprávy o 9. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ve dnech 15. až 17. května 1993 a dne 1. června 1993 vyplývá, že zákon č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, obsahující sporné ustanovení § 32 odst. 3, byl dne 1. 6. 1993 přijat potřebnou většinou, totiž hlasy 98 poslanců (ustanovení § 39 odst. 1 a 2 Ústavy). Jak je patrné ze sněmovního tisku č. 212, citované ustanovení nebylo obsaženo ve vládním návrhu, ale bylo zařazeno teprve do společné zprávy výborů (sněmovní tisk č. 344). Tento zákon byl vyhlášen v částce 46 Sbírky zákonů České republiky, rozeslané dne 29. června 1993. Lze tedy mít za to, že zákon byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem (§ 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu).

Prvou z otázek v projednávané věci je otázka, zda obecný zákoník občanský z roku 1811, jenž platil i v době vydání zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, vylučoval či nevylučoval rozlišení mezi přechodem a převodem vlastnictví. Již autoři Komentáře k Československému obecnému zákoníku občanskému zaujali stanovisko, že takové rozlišení je opodstatněno (Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému, díl druhý, Praha 1935, str. 463 a násl.). Jejich argumentace je založena na tom, že o přechod vlastnictví jde v případech autoritativních výroků (ať soudů nebo úřadů), přičemž odpověď na otázku, zda a kdy došlo ke zmíněnému přechodu vlastnictví, třeba hledat v příslušných ustanoveních vztahujících se k uvedeným výrokům. Proto také, podle jejich názoru, je třeba knihovního zápisu jako podmínky nabytí vlastnictví k nemovitostem v těchto případech jen tam, kde příslušné předpisy to výslovně vyžadují. Pouze při nabývání vlastnictví k nemovitostem převodem je jediným titulem, a to vzhledem k ustanovení § 424 obecného zákoníku občanského, smlouva o převodu nemovitosti, a proto v tomto případě je nutná podle ustanovení § 431 obecného zákoníku občanského jako další podmínka nabytí vlastnictví intabulace.

Tento názor autorů zmíněného komentáře sdílí i Ústavní soud, neboť má oporu v řadě případů, ve kterých docházelo k nabytí vlastnictví k nemovitostem bez zřetele na zmíněný intabulační princip. Tak tomu bylo např. u nabytí vlastnictví vydražené nemovitosti vydražitelem udělením příklepu (§ 156, 237 ex. ř.), nabytí vlastnictví a věcných práv k nemovitostem vyvlastněním, jakmile byla zaplacená nebo k soudu složena náhrada vyměřená ve vyvlastňovacím řízení (§ 34 zákona z 18. 2. 1878 č. 30 ř. z.), nabytí vlastnictví převzetím držby přidělené půdy (§ 5 odst. 2 dekretu prezidenta republiky č. 28/1945 Sb.). Tyto případy přechodu vlastnictví k nemovitostem byly tedy záležitostí lex specialis a pouze v něm bylo možno hledat odpověď na již položenou otázku. Byla-li tedy v případech přechodu vlastnictví k nemovitostem předpokládána jako podmínka nabytí vlastnictví zmíněná intabulace, musela tato podmínka být v lex specialis výslovně uvedena. Tak se také stalo v případě náhradového zákona ze dne 8. 4. 1920 č. 329, úzce navazujícího na přidělový zákon ze dne 30. 1. 1920 č. 81 a záborový zákon ze dne 16. 4. 1919 č. 215. Jestliže v ustanovení § 5 záborového zákona bylo uvedeno, že zábořem uvedeným v § 1 nabývá Československá republika práva zabraný majetek přejímat a přidělovat (§ 10, 11) a v § 27 přidělového zákona se konečná rozhodnutí pozemkového úřadu a dohody, opatřené jeho schvalovací doložkou, kladou na roven vkladným listinám, z ustanovení § 26 až 29 náhradového zákona jasně vyplývá, že stát i přidělcé nabývali vlastnictví k zabranému majetku či přidělu teprve zápisem v pozemkové knize. Při jiném výkladu, jenž by vycházel z principu nepodmíněnosti intabulačního principu, jako obecné, žádnou výjimku nepřipouštějící podmínky nabytí vlastnictví k nemovitostem, by totiž tato ustanovení, vzhledem k ustanovení § 431 obecného zákoníku občanského a v něm obsaženému intabulačnímu principu, byla nadbytečná. Souhrnně vyjádřeno, vyžadovala-li ustanovení § 26 až 29 náhradového zákona jako podmínku nabytí vlastnictví k nemovitostem výslovně vklad vlastnického práva – převzetím nemovitostí zabraných podle § 5 záborového zákona zde byl rozuměn knihovní vklad vlastnického práva pro stát – nemohlo výslovné stanovení této podmínky zde znamenat nic jiného, než že existovaly i případy, jež z principu intabulace nevycházely.

Zákon ze dne 11. 7. 1947 č. 142, o revizi první pozemkové reformy, jenž, jak plyne z jeho názvu, podrobil revizi úpravu pozemkového vlastnictví provedenou podle záborového zákona ze dne 16. 4. 1919 č. 215, a to pokud jde o majetek uvedený v ustanovení § 1 zákona, postrádá podrobnější úpravu postupů při zabírání nemovitostí podrobených revizi, a proto v tomto směru odkazuje v ustanovení § 17 pro řízení podle tohoto zákona na přiměřeně použití záborového zákona, jakož i zákonů jej doplňujících. To znamená, že tam, kde zákon č. 142/1947 Sb. nestanoví něco odlišného nebo nestanoví vůbec nic, použije se výše uvedených zákonů upravujících první pozemkovou reformu, stanoví-li však výslovně jinak, použije se tohoto zákona. Pokud jde o přiděly a přidělové řízení, postrádá zákon č. 142/1947 Sb. ustanovení, jež by se dotýkalo principu intabulace, neboť v ustanovení § 8 odst. 8 pouze stanoví, že pro úpravu právních poměrů vztahujících se na přidělenou půdu platí přiměřeně ustanovení části čtvrté zákona ze dne 8. května 1947 č. 90 Sb., o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek. Vzhledem k ustanovení § 17 zákona č. 142/1947 Sb., podle kterého pro řízení podle tohoto zákona, včetně vyvlastnění půdy podle § 1 odst. 3, platily – s výhradou ustanovení § 8 – přiměřeně příslušné předpisy záborového zákona a zákonů jej doplňujících, to tedy dále znamená, že požadavek intabulace jako podmínky nabytí vlastnictví k přiděleným nemovitostem, zakotvený v ustanovení § 28 náhradového zákona, platil i po nabytí účinnosti citovaného zákona č. 142/1947 Sb. Tomuto závěru nasvědčuje ostatně i dikce ustanovení § 1 odst. 9 zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, výslovně podmiňujícího dovršení převodu vlastnictví knihovním zápisem. Potud tedy názor navrhovatele, že vlastnictví k nemovitostem přiděleným podle zákona č. 142/1947 Sb. přecházelo v době platnosti obecného zákoníku občanského již uvedeným rozhodnutím příslušného orgánu o přidělu, neobstojí. V této souvislosti třeba dodat, že pod pojem „rozhodnutí“ třeba subsumovat nejen správní akty v jejich vlastním slova smyslu, ale i opatření jakéhokoliv druhu učiněné pozemkovým úřadem při provádění pozemkové reformy, tedy i vydání přidělové listiny.

Odlišná situace nastala teprve účinností občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. umožňujícího v ustanovení

§ 111 odst. 1 nabytí vlastnictví k věcem jednotlivě určeným, tedy i k nemovitostem, již samou smlouvou. Obdobně zde ustanovením § 114 pozbyl zápis v pozemkové knize konstitutivní povahu i v případech přechodu vlastnictví výrokem soudu, úřadu nebo orgánu veřejné správy. Ústavní soud má proto za to, že vzhledem k těmto ustanovením byl v našem právním řádu dnem účinnosti občanského zákoníku z roku 1950, tj. dnem 1. 1. 1951, výslovně opuštěn intabulační princip. Po účinnosti uvedeného občanského zákoníku zůstalo tedy jedinou podmínkou nabytí vlastnictví k přiděleným nemovitostem přidělové řízení završené vydáním přidělové listiny, takže přidělci podle zákona č. 142/1947 Sb., u nichž vklad vlastnického práva do pozemkových knih nebyl do 31. 12. 1950 proveden, nabyli vlastnického práva k nim dnem 1. 1. 1951, tj. dnem účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. Vzhledem k ustanovením § 111 odst. 1, § 114 cit. občanského zákoníku nebylo již podmínkou nabytí vlastnictví k nemovitostem, ať již převodem či přechodem, převzetí držby – podmínka odevzdání nezbytná k převodu vlastnictví byla stanovena pouze u věcí určených podle druhu – což znamená, že i u přidělu podle zákona č. 46/1948 Sb. přešlo vlastnictví k přidělené nemovitosti na přidělce již na základě právoplatné přidělové listiny.

Ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, odpovídá tedy, pokud jde o přiděly podle zákona č. 142/1947 Sb., právnímu stavu, jaký existoval do dne účinnosti zákona č. 141/1950 Sb., a v tomto směru tento právní stav pouze konstatuje. Tím, že citované ustanovení při tom zcela pomíjí změnu režimu nabývání vlastnictví k nemovitostem po 1. 1. 1951, pomíjí tím i to, že vedle skupiny vlastníků, kteří nabyli vlastnictví k přiděleným nemovitostem podle zákona č. 142/1947 Sb. intabulací, zde existuje také skupina, která vlastnictví k nemovitostem přiděleným podle cit. zákona nabyla účinností občanského zákoníku z roku 1950. Do této skupiny lze zahrnout jak přidělce podle zákona č. 142/1947 Sb., tak i přidělce podle zákona č. 46/1948 Sb., u nichž se do účinnosti občanského zákoníku z roku 1950 předpokládalo jako podmínka přechodu vlastnictví převzetí držby.

Takový postup je však podle názoru Ústavního soudu v rozporu s principem rovnosti obsaženým v článku 1 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud České republiky se v řadě nálezů (zejména č. 3 a 9 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, svazek 1) ztotožnil s chápáním ústavního principu rovnosti, jak byl vyjádřen Ústavním soudem ČSFR v rozhodnutí č. 11/1992 Sbírky usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR: „Je jisté věcí státu, aby v zájmu zajištění svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Ani zde však nesmí postupovat zcela libovolně. Pokud zákon určuje prospěch jedné skupiny a zároveň tím stanoví neúměrné povinnosti jiné, může se tak stát pouze s odvoláním na veřejné hodnoty.“ V projednávané věci zákonodárce postup zakládající uvedenou nerovnost ničím nezduvodnil a stěží by ostatně tak mohl učinit případným poukazem na to, že od účinnosti občanského zákoníku z roku 1950 při nabývání vlastnictví k nemovitostem přiděleným podle zákona č. 142/1947 Sb., resp. podle zákona č. 46/1948 Sb., stejně jako k nemovitostem vůbec, platil v principu již odlišný, intabulaci ani držbu nevyžadující režim.

Ústavní soud proto z uvedených důvodů rozhodl tak, že ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 183/1993 Sb., se zrušuje dnem vyhlášení nálezů ve Sbírce zákonů, a to pro jeho rozpor s ustanovením článku 1 Listiny základních práv a svobod.

Předseda Ústavního soudu České republiky:

v z. JUDr. Holeček v. r.
místopředseda

Práva na uvedení svého odlišného stanoviska v protokolu o jednání a jeho připojení k rozhodnutí s uvedením svého jména využila podle ustanovení § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavního soudu, soudkyně JUDr. Iva Brožová.

167**SDĚLENÍ****Ministerstva zahraničních věcí**

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 8. ledna 1993 bylo v Bratislavě podepsáno Správní ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky ke Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů ze dne 29. října 1992, vyhlášené pod č. 227/1993 Sb.

Správní ujednání nabylo účinnosti na základě svého článku 10 dnem platnosti Smlouvy, tj. dnem 3. května 1993.

Dne 20. března 1995 byl v Bratislavě podepsán Protokol mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky o prodloužení platnosti a změně Správního ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky ke Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů.

Tento protokol nabyl platnosti dnem podpisu, tj. dnem 20. března 1995. Tímto dnem pozbyl účinnosti Protokol mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky o prodloužení platnosti a změně Správního ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky ke Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů, podepsaný v Praze dne 31. prosince 1993.

Do textu Správního ujednání a Protokolu lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu práce a sociálních věcí.

OPATŘENÍ ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ

Ministerstvo financí

vydalo podle § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, **opatření č. j. 283/43 167/1995** ze dne 3. července 1995, **kterým se stanoví postup přechodu z jednoduchého na podvojné účetnictví příspěvkových organizací.**

Opatření nabývá účinnosti dnem vyhlášení a postupuje se podle něho již za účetní období roku 1995.

Opatření bude uveřejněno ve Finančním zpravodaji.

Vydává a tiskne: Ministerstvo vnitra, odbor vydavatelství a tisku, Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 00 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 - **Redakce:** Nad štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7 - Holešovice, telefon: (02) 37 69 71 a 37 88 77, fax (02) 37 88 77 - **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků - SEVT, a. s., Pod plynojemem 93, 180 00 Praha 8, telefon (02) 663 100 71 l. 154-159, fax (02) 683 19 86. Objednávky do zahraničí (mimo Slovenské republiky) vyřizuje ARTIA-PEGAS PRESS, s. r. o., Národní 25, 111 21 Praha 1, telefon (02) 26 20 81, fax (02) 242 278 72. Objednávky v Slovenskej republike přijíma a titul distribuuje Magnet Press Slovakia, s. r. o., Grösslingova 62, 811 09 Bratislava, telefon (07) 32 30 56, kl. 54, tel./fax (07) 36 13 90 - **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 1300,- Kč) - Vychází podle potřeby.

Distribuce: předplatné, jednotlivé částky na objednávku i za hotové - SEVT, a. s., Pod plynojemem 93, 180 00 Praha 8, telefon (02) 663 100 71, l. 154-159; drobný prodej v prodejnách SEVT, a. s., - Praha 5 - Smíchov, Elišky Peškové 14, tel. (02) 24 51 01 09 - Praha 4, Jihlavská 405, tel. (02) 692 82 87 - Karlovy Vary, Sokolovská 53, tel. (017) 460 72 - Brno, Česká 14, tel. (05) 422 139 62 - Ostrava, Dr. Šmerala 27, tel. (069) 22 63 42 a ve vybraných knihkupectvích. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány předplatitelům neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. Lhůta pro uplatnění reklamací je stanovena na 15 dnů od data rozeslání, po této lhůtě jsou reklamace vyřizovány jako běžné objednávky za úhradu. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právníká osoba), rodné číslo bez lomítka (fyzická osoba) a kmenové číslo předplatitele. **Podávání novinových zásilek** povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha č. j. 1173/93 ze dne 9. dubna 1993. Podávání novinových zásilek v Slovenskej republike povolené RPP Bratislava, pošta 12, č. j. 443/94 zo dňa 27. 11. 1994.